

Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 2010

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΗΛΩΣΗ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα των προσπαθειών αρωγής και ανασυγκρότησης της Αϊτής

Δύο εβδομάδες αφότου ο σεισμός προκάλεσε τεράστιες απώλειες ζωής και υλικές καταστροφές σε περιοχές της Αϊτής, η διεθνής κοινότητα διατηρεί την κινητοποίησή της, παρέχοντας στον αϊτινό λαό εξαιρετικά αναγκαία αρωγή και ανθρωπιστική βοήθεια. Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών πραγματοποίησε, μετά το σεισμό στην Αϊτή, ειδική συνεδρίαση με θέμα την ανθρωπιστική κρίση και, στις 25 Ιανουαρίου, η канаδική κυβέρνηση διοργάνωσε την πρώτη διεθνή διάσκεψη με σκοπό να σχεδιαστεί η αρχική αντιμετώπιση της ανάγκης ανασυγκρότησης. Αναμένεται να πραγματοποιηθούν και άλλες συνεδριάσεις, μεταξύ άλλων από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ και άλλα διεθνή όργανα.

Οι επικείμενες προκλήσεις είναι πολλές. Η Διεθνής Αμνηστία εκφράζει, με την ευκαιρία αυτή, τις ανησυχίες της εν μέσω της ανθρωπιστικής κρίσης που εκτυλίσσεται στην Αϊτή και τονίζει ότι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει ζωτική σημασία για αποτελεσματική αρωγή και βιώσιμη ανασυγκρότηση. Οι προσπάθειες και δραστηριότητες για να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να ξεκινήσουν κατά τη φάση της αρωγής και να βρίσκονται στον πυρήνα της προσπάθειας ανασυγκρότησης.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα κινδυνεύουν περισσότερο σε καταστάσεις κρίσης και έκτακτης ανάγκης και, συνεπώς, είναι καθοριστικής σημασίας να λάβουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς όλα ανεξαιρέτως τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποτραπούν οι παραβιάσεις και να διασφαλιστούν ο σεβασμός και η εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως εκφράζονται στα διεθνή θεσμικά πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η κατάσταση επί τόπου είναι τέτοια, που οι Αϊτινοί δεν αντιμετωπίζουν μόνο μία από τις σοβαρότερες ανθρωπιστικές κρίσεις που έπληξαν ποτέ ένα έθνος, αλλά και βρίσκονται αντιμέτωποι επίσης με μία κρίση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η απώλεια δεκάδων χιλιάδων ζωνών δεν μπορεί να αποδοθεί μόνο στις δυνάμεις της φύσης. Η ενδημική φτώχεια που πλήττει την πλειονότητα του πληθυσμού έχει συμβάλει σημαντικά στην εκτεταμένη ερήμωση. Για τη ενθάρρυνση και την υποστήριξη της ανασυγκρότησης στην Αϊτή, είναι ζωτικής σημασίας η διεθνής κοινότητα να μην αναδημιουργήσει τους ίδιους παράγοντες που θέτουν τους ανθρώπους σε κίνδυνο παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διαιωνίζουν τις ανισότητες και τη φτώχεια.

Οι προσπάθειες αρωγής και ανασυγκρότησης στην Αϊτή πρέπει να βασίζονται στο σεβασμό και την προαγωγή όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αρχές της Αϊτής και οι διεθνείς δωρητές πρέπει να διασφαλίσουν ότι η απαραίτητη διεθνής συνεργασία και βοήθεια για την Αϊτή συνάδει με τα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, πρέπει να παρέχεται με τρόπους που να διασφαλίζουν ότι δεν γίνονται διακρίσεις, ότι δίνεται επαρκής προτεραιότητα στην κάλυψη για όλους τους ανθρώπους τουλάχιστον των στοιχειωδώς απαραίτητων επιπέδων σίτισης, ύδρευσης, αποχέτευσης, παιδείας, υγείας και στέγασης για όλους, και ότι επικεντρώνεται σε εκείνους που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Επιπλέον, οι αρχές της Αϊτής και τα κράτη-δωρητές πρέπει να ενεργήσουν με τη δέουσα φροντίδα για να διασφαλίσουν ότι η αρωγή και η αναπτυξιακή βοήθεια δεν επιφέρουν ούτε συμβάλλουν σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ότι υφίστανται αποτελεσματικοί μηχανισμοί για την ουσιαστική συμμετοχή, κατά τις προσπάθειες αρωγής και αναπτυξιακής βοήθειας, όλων των κοινοτήτων που έχουν πληγεί, συμπεριλαμβανομένων των πιο περιθωριοποιημένων.

Κατά τη διανομή της αρωγής και στα πρώτα στάδια της περιόδου ανασυγκρότησης, η Διεθνής Αμνηστία επισημαίνει τις ακόλουθες ανησυχίες και προτρέπει όλους τους εμπλεκόμενους να τις αντιμετωπίσουν χωρίς καθυστέρηση και με τρόπο συνολικό:

Προστασία των παιδιών από κακοποίηση, εκμετάλλευση και εμπορία

Τα παιδιά είναι από τα πιο ευάλωτα μέλη της κοινωνίας και σε μία ανθρωπιστική κρίση η ευπάθειά τους αυξάνεται σημαντικά εξαιτίας της αυξημένης πιθανότητας βίας, κακοποίησης, χωρισμού από την οικογένεια και αναπηρίας. Ο χωρισμός οικογενειών και η καταστροφή σχολείων και κοινοτήτων στέρησε από χιλιάδες παιδιά το προστατευτικό τους περιβάλλον. Χωρίς αυτό, μπορεί να πέσουν θύματα δικτύων εμπορίας και εκμετάλλευσης που λειτουργούσαν ήδη στην Αϊτή πριν το σεισμό.

Τα ασυνόδευτα παιδιά, που ενδέχεται λανθασμένα να θεωρηθούν ορφανά, διατρέχουν τον κίνδυνο να παγιδευτούν σε παράτυπες διαδικασίες υιοθεσίας. Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης για τις Διεθνείς Υιοθεσίες, η διεθνής υιοθεσία πρέπει να θεωρείται ως έσχατη λύση, αφού έχουν εξαντληθεί οι εγχώριες εναλλακτικές και αφού οι αρμόδιες αρχές έχουν εξακριβώσει ότι δεν υπάρχουν γονείς ή κηδεμόνες που να μπορούν να φροντίσουν τα παιδιά. Ο κίνδυνος αυτός υπήρχε και πριν την καταστροφή, αλλά τώρα μπορεί να αυξηθεί, δεδομένου του ενδιαφέροντος οικογενειών από άλλες χώρες να ανταποκριθούν στη δύσκολη θέση των ορφανών παιδιών της Αϊτής, υιοθετώντας τα. Η ανεπάρκεια των αίτινων θεσμών, σε μεγάλο αριθμό υποθέσεων, να προσδιορίσουν την καταλληλότητα της υιοθεσίας και να διασφαλίσουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων των παιδιών, μπορεί επίσης να ενθαρρύνει τη λειτουργία των δικτύων παράνομης υιοθεσίας. Οι αίτινες αρχές, με την υποστήριξη της Αποστολής Σταθεροποίησης του ΟΗΕ στην Αϊτή (MINUSTAH), πρέπει να διασφαλίσουν κατάλληλες εγγυήσεις και μηχανισμούς για να εμποδίσουν την απομάκρυνση παιδιών από τη χώρα χωρίς την ολοκλήρωση των τυπικών νόμιμων διαδικασιών για διεθνή υιοθεσία.

Προτεραιότητες της διεθνούς κοινότητας, των αίτινων αρχών και των διεθνών φορέων βοήθειας πρέπει να είναι ο εντοπισμός των συγγενών, καθώς και η δημιουργία ασφαλών χώρων για ασυνόδευτα παιδιά.

Προστασία των δικαιωμάτων των εκτοπισμένων στο εσωτερικό της χώρας (IDPs)

Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι έχουν μείνει άστεγοι και δεν μπορούν να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους ανάμεσα στα συντρίμια χωρίς να διατρέχουν σοβαρούς κινδύνους για την ασφάλεια και την ευημερία τους. Ήδη μετακινούνται χιλιάδες εγκαταλείποντας τις κατεστραμμένες περιοχές. Η αίτινη κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών, καθώς και οι διεθνείς ανθρωπιστικοί και αναπτυξιακοί φορείς, κατά την κάλυψη των αναγκών ασφάλειας και των ανθρωπιστικών αναγκών των εκτοπισμένων στην Αϊτή, πρέπει να φροντίζουν τη συμμόρφωση προς τις Κατευθυντήριες Αρχές για τον Εντός των Συνόρων Εκτοπισμό.

Σε μια χώρα όπου η επισιτιστική ανασφάλεια πριν το σεισμό έπληττε περίπου 1,8 εκατομμύρια Αϊτινούς (Δεκέμβριος 2009), και όπου το 40% του πληθυσμού δεν είχε πρόσβαση σε πόσιμο νερό, ο τεράστιος αριθμός των εκτοπισμένων αυξάνει την πιθανότητα να εξαπλωθεί η ανθρωπιστική κρίση σε ολόκληρη τη χώρα.

Η Διεθνής Αμνηστία τονίζει την αναγκαιότητα να προστατευθούν τα δικαιώματα των εκτοπισμένων στο εσωτερικό της χώρας, τόσο μέσα, όσο και έξω από τους καταυλισμούς, καθώς και να υποστηριχθούν οι εκτοπισμένοι ώστε να λάβουν οικειοθελείς και ζυγισμένες αποφάσεις για το μέλλον τους.

Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα που διατυπώνουν οι *Κατευθυντήριες Αρχές για τον Εντός των Συνόρων Εκτοπισμό*, κάθε μετεγκατάσταση από καταυλισμούς ή κατεστραμμένες περιοχές πρέπει να είναι εθελούσια, εκτός και αν η ασφάλεια και η υγεία των πληγέντων απαιτεί απομάκρυνση. Δεν πρέπει να εξαναγκάζονται με κανέναν τρόπο, όπως π.χ. μέσω αναστολής της βοήθειας. Το δικαίωμα των εκτοπισμένων να επιστρέψουν οικειοθελώς στις προηγούμενες κατοικίες ή τα εδάφη τους με ασφάλεια και αξιοπρέπεια πρέπει να γίνεται σεβαστό και οι αρχές πρέπει να τους βοηθήσουν είτε να επιστρέψουν, είτε να εγκατασταθούν σε άλλη περιοχή της χώρας.

Προστασία των γυναικών και κοριτσιών από την έμφυλη βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας

Σε ανθρωπιστικές κρίσεις και μετά από φυσικές καταστροφές, οι γυναίκες και τα κορίτσια διατρέχουν συχνά ιδιαίτερο κίνδυνο σεξουαλικής βίας, εκμετάλλευσης από εμπόρους ανθρώπων και μειωμένης ή μηδενικής πρόσβασης σε υπηρεσίες σεξουαλικής, αναπαραγωγικής και μητρικής υγειονομικής μέριμνας. Η μειονεξία τους στην πρόσβαση στη βοήθεια έχει τεκμηριωθεί μέσα και έξω από τους καταυλισμούς εκτοπισμένων σε χώρες όπου έχουν εκτυλιχθεί ανθρωπιστικές κρίσεις.

Όλοι όσοι εμπλέκονται στην αρωγή και στις μετέπειτα προσπάθειες ανασυγκρότησης πρέπει να ενσωματώσουν στα προγράμματά τους την πρόληψη κάθε μορφής βίας βάσει φύλου, ιδίως της σεξουαλικής. Οι φορείς των Ηνωμένων Εθνών και άλλοι εμπλεκόμενοι έχουν αναπτύξει *Κατευθυντήριες Γραμμές για Παρεμβάσεις κατά της Βίας Βάσει Φύλου σε Ανθρωπιστικές Κρίσεις: Εστιάζοντας στην Πρόληψη της Σεξουαλικής Βίας και στην Ανταπόκριση σε αυτήν*. Οι Κατευθυντήριες Γραμμές παρουσιάζουν μια συνεκτική και συμμετοχική προσέγγιση στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας βάσει φύλου και σκιαγραφούν το φάσμα των υπηρεσιών ανταπόκρισης που απαιτούνται για να καλυφθούν οι ανάγκες των επιζωσών σεξουαλικής βίας. Η Διεθνής Αμνηστία καλεί όλους τους εμπλεκόμενους στις ανθρωπιστικές προσπάθειες και στις προσπάθειες ανασυγκρότησης στην Αϊτή να χρησιμοποιήσουν τις Κατευθυντήριες Γραμμές ως ζωτικό πλαίσιο για τις δραστηριότητές τους.

Ασφάλεια και αστυνόμευση

Ο σεισμός περιόρισε ακόμη περισσότερο τη δυνατότητα των αιτινών αρχών να διασφαλίσουν την επιβολή του νόμου και να παράσχουν ασφάλεια. Περιστατικά βίας έχουν αναφερθεί αλλά παραμένουν μέχρι στιγμής εντοπισμένα σε λίγες περιοχές στην Πορτ-ο-Πρανς, κυρίως στην παλιά πόλη. Η εγκαθίδρυση ενός λειτουργικού συστήματος δικαιοσύνης, για να αντιμετωπίσει χωρίς καθυστέρηση τα πιο σοβαρά εγκλήματα, πρέπει να είναι κορυφαία προτεραιότητα των αιτινών αρχών και των διεθνών δωρητών.

Υπάρχει αυξανόμενη ανησυχία ότι οι φυλακισμένοι που έχουν καταδικαστεί για εγκλήματα βίας, οι οποίοι απέδρασαν από τις Εθνικές Φυλακές της Πορτ-ο-Πρανς προσπαθούν να ανακτήσουν την πρόσβαση και τον έλεγχο των πιο στερημένων και ευάλωτων κοινοτήτων. Η Διεθνής Αμνηστία ανησυχεί ότι αυτό θα μπορούσε να θέσει τα μέλη των κοινοτήτων σε κίνδυνο ενός επιδεινούμενου φαύλου κύκλου βίας. Η οργάνωση έχει λάβει καταγγελίες για λιντσαρίσματα και περιστατικά αυτοδικίας από τον όχλο, όπου φονεύθηκαν άνθρωποι που θεωρήθηκε ότι είχαν επιδοθεί σε λαφυραγώγηση.

Η Αϊτινή Εθνική Αστυνομία, με τη βοήθεια της MINUSTAH, πρέπει να εδραιώσει την ασφάλεια, ιδίως στις περιοχές όπου η βία των συμμοριών υπήρξε στο παρελθόν ανεξέλεγκτη. Αυτό είναι κεφαλαιώδους σημασίας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το έργο αρωγής δεν θα εμποδιστεί από απειλές προς μέλη των κοινοτήτων και προς το προσωπικό βοήθειας και αρωγής. Όσοι εμπλέκονται σε λιντσαρίσματα και άλλες μορφές βίας πρέπει να οδηγηθούν στη δικαιοσύνη.

Οι αιτινές αρχές πρέπει να προβούν σε άμεσες ενέργειες για να δημιουργήσουν ένα προσωρινό κέντρο κράτησης, καθώς η κύρια φυλακή της χώρας έχει καταστραφεί και τα υπόλοιπα κέντρα κράτησης στη χώρα μαστίζονται από υπερπληθυσμό. Πρέπει επίσης να διασφαλίσουν ότι όλοι οι

κρατούμενοι έχουν πρόσβαση στην ανθρωπιστική βοήθεια και ότι η μεταχείρισή τους είναι ανθρωπίνη.

Έχουν εμφανιστεί δημοσιεύματα για χρήση θανάσιμης βίας από μέλη των αϊτινών σωμάτων ασφαλείας, όπου πυροβολήθηκαν άνθρωποι που θεωρήθηκε ότι είχαν επιδοθεί σε λαφυραγώγηση. Η Διεθνής Αμνηστία προτρέπει τις αϊτινές αρχές και τις διεθνείς δυνάμεις που βρίσκονται στην Αϊτή να εφαρμόσουν και να διασφαλίσουν την αυστηρή τήρηση των *Βασικών Αρχών του ΟΗΕ για τη Χρήση Βίας και Πυροβόλων Όπλων από Μέλη των Σωμάτων Ασφαλείας*, οι οποίες αναφέρουν ότι πυροβόλα όπλα πρέπει να χρησιμοποιούνται από την αστυνομία μόνο για αυτοάμυνα ή απέναντι σε επικείμενη απειλή θανάτου ή σοβαρού τραυματισμού. Για τις αναφορές για μη σύνομους φόνους ή άλλες σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να κινηθούν ανεξάρτητες, αμερόληπτες και εξονυχιστικές έρευνες και οι ύποπτοι δράστες να οδηγηθούν στη δικαιοσύνη.

Λογοδοσία των διεθνών δυνάμεων

Στην Αϊτή έχουν φτάσει διεθνείς δυνάμεις κατόπιν αιτήματος της αϊτινής κυβέρνησης, προκειμένου να παράσχουν ασφάλεια για τη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας. Στην Αϊτή έχουν αναπτυχθεί περισσότεροι από 10,000 στρατιώτες των ΗΠΑ, 150 από τη Δομινικανή Δημοκρατία και 800 Καναδοί. Κατά τις προσεχείς εβδομάδες ενδέχεται να σταλούν περισσότερα στρατεύματα και από άλλες χώρες.

Χρειάζεται να διασαφηνιστούν από την αρχή ζητήματα που σχετίζονται με τη λογοδοσία και την ευθύνη μεγάλου αριθμού διεθνούς στρατιωτικού και αστυνομικού προσωπικού. Οι όροι ανάπτυξης των στρατευμάτων και ιδίως οι κανόνες εμπλοκής τους πρέπει να συνάδουν με το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και πρέπει να υπάρχουν αποτελεσματικοί μηχανισμοί για να διασφαλίζεται ότι θα γίνονται σεβαστοί από όλα τα μέλη των διεθνών δυνάμεων και σε κάθε περίπτωση.

Η εμπειρία από άλλες ειρηνευτικές επιχειρήσεις έχει καταδείξει ότι αν η λογοδοσία για παραβιάσεις αφεθεί αποκλειστικά και μόνο στη διακριτική ευχέρεια των χωρών που συνεισφέρουν στρατεύματα θα οδηγηθούμε σε ατιμωρησία για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ακύρωση του εξωτερικού χρέους της Αϊτής

Το 2009, διεθνείς χρηματοοικονομικοί θεσμοί και άλλοι πιστωτές ακύρωσαν ένα μέρος, ύψους 1,2 δισ. δολαρίων, από το εξωτερικό χρέος της Αϊτής. Παρά το γεγονός αυτό, η Αϊτή εξακολουθεί να χρωστά εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια στους πιστωτές της. Υπό τις παρούσες συνθήκες, η εξόφληση του χρέους αυτού αντιπροσωπεύει απαράδεκτο βάρος για τον πληθυσμό και την εθνική οικονομία της Αϊτής. Η Διεθνής Αμνηστία καλεί όλους τους διεθνείς χρηματοοικονομικούς θεσμούς και τους λοιπούς πιστωτές να κάνουν όλα τα απαραίτητα βήματα προς την ακύρωση του χρέους της Αϊτής, δεδομένου ότι η επιμονή στην εξόφληση θα εμπόδιζε την ικανότητα της Αϊτής να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ άλλων όσον αφορά την κάλυψη των ελάχιστων ζωτικής σημασίας επιπέδων οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων. Η ακύρωση του χρέους δεν πρέπει να συνοδεύεται από όρους που θα είχαν αρνητικό αντίκτυπο στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Όλοι οι οικονομικοί πόροι που θα έχει στη διάθεσή της η Αϊτή τα προσεχή χρόνια πρέπει να διοχετευτούν σε προγράμματα ανασυγκρότησης που θα διασφαλίζουν την ευημερία των Αϊτινών και την πρόσβασή τους στις στοιχειώδεις υπηρεσίες, καθώς και την ισότιμη και αειφόρο ανάπτυξη.

Γραφείο Τύπου και Προβολής